

Подлевська О. М., к.е.н., доцент, Подлевський А. А., к.е.н.
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: ЇЇ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано основні тенденції показників поводження з відходами за останні роки в Україні, до яких належить крім утворення ще і показники їх утилізації, спалення та видалення в спеціально відведених місцях. Це дозволило зробити висновок, що на даному етапі розвитку економіки існує гостра потреба у декаплінгу, тобто, у переході до інклюзивної та циркулярної економіки. Було проведено також дослідження чинників росту ресурсної продуктивності ВВП та їхній зв'язок із політикою екологізації економіки для України. З'ясовано, що в Україні склалася нераціональна система природокористування й управління соціально-економічним розвитком держави, яка є в цілому неефективною та екологічно небезпечною. Запропоновано ряд заходів для реалізації стратегії циркулярної економіки, зокрема стимули для ресурсозбереження, включаючи більш справедливі ціни на природні ресурси, диференційовану плату за утилізацію відходів, зміни у політиці податків і державних закупівель у бік сприяння ресурсній ефективності та екоінноваціям.

Ключові слова: циркулярна економіка; зелена економіка; ресурсний декаплінг; навколишнє природне середовище; розвиток.

Постановка наукової проблеми та її значення. Концепція циркулярної економіки у світі виникла у відповідь на зростаюче споживання та, як наслідок, на накопичення маси відходів, які не піддаються швидкій переробці у природному середовищі та/або чинять шкідливий вплив на навколишнє середовище. Циркулярна економіка являє собою нову модель економіки, яка асоціюється із «зеленим зростанням» та забезпечує рух від масового споживання до відповідального споживання.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми запровадження циркулярної економіки перебувають в центрі уваги, в першу чергу, урядів країн, міжнародних організацій, фондів та фінансово-кредитних установ, що прогнозують появу нових перспективних ринків. Втім, ця проблематика викликає інтерес і у наукових кіл як економічного, так і екологічного спрямування. Серед вчених, які

розглядали сутність, основні принципи функціонування циркулярної економіки та напрями покращення поводження з відходами, можна назвати Х. Нгуєна, М. Зілса, М. Стачті, [5] Н. Пахомову, П. Вільямса [6] та багатьох інших.

У складі українських дослідників питанням промислової модернізації в Україні приділили увагу Данилишин Б., Веклич О. [7]. Проблемам «зеленої» економіки, глобальних змін та їх впливу на національну економіку присвятили свої дослідження І. Зварич, І. Кочешкова, Н. Трушкіна, Є. Хлобистов [4], які виявили основні принципи сталого розвитку в національній економіці, еколого-економічні проблеми, запропонували шляхи їх вирішення, у тому числі й через використання кращих іноземних практик. Поводження з відходами стало головним предметом досліджень провідних науковців В. Міщенка, Г. Виговської, В. Барановської [8], які досліджували європейський досвід та напрями державної політики управління твердими відходами.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення перспектив розвитку циркулярної економіки в Україні з урахуванням досвіду європейських країн.

Виклад основного матеріалу. Циркулярне використання ресурсів (циркулярна економіка) – нова концепція, спрямована на ліквідацію матеріальної петлі та розширення терміну служби матеріалів через їх тривале уживання і більш широке використання вторинної сировини [1]. Ресурси залишаються в економічному обігу після завершення строку придатності виробу та можуть бути використані знову для створення нової доданої вартості. Це може забезпечити довгострокове збереження доданої вартості товарів і звести виробництво відходів до нуля.

Сьогоднішня ситуація щодо обсягів відходів в Україні є критичною, адже близько 1,25% території країни зайнято сміттєзвалищами. На вітчизняних сміттєзвалищах сконцентровано близько 35 млрд тон твердих відходів, а кожного року «в країні створюється 12 тисяч несанкціонованих сміттєсховищ, оскільки полігонів для сміття просто не вистачає» [9; 10].

На рис. 1-2 наведено дані щодо обсягів утворених відходів в країні за останні роки.

Обсяги утворення відходів суттєво збільшилися за останнє десятиріччя порівняно з 1995 роком. Найбільша кількість відходів за період 1995–2018 рр. було утворено у 2013 році – 15167368,9 тис. тонн, однак даний показник більший за аналогічний 2018 року лише на 13 870 140,4 тис. тонн або на 0,91%. Очевидно, що найменша кількість відходів було утворено у 1995 році, а саме – 54841 тис. тонн, тобто динаміка обсягів утворення має тенденцію до

збільшення, що обумовлює проблему накопичення відходів, використання значних площ для їх захоронення та пошуку інструментів щодо ефективного поводження з відходами.

Зважаючи на дані Державного комітету статистики [2] можна стверджувати, що до основних показників поводження з відходами, окрім утворення, належать ще і показники їх утилізації, спалення та видалення в спеціально відведених місцях.

Рис. 1. Динаміка обсягів утворення відходів за останні роки в Україні, тис. т¹

¹За 1995-2009 рр. відображаються дані по відходах I-III класів небезпеки від економічної діяльності підприємств та організацій; з 2010 р. – по відходах I-IV класів небезпеки, з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах (розрахунки автора за даними [2])

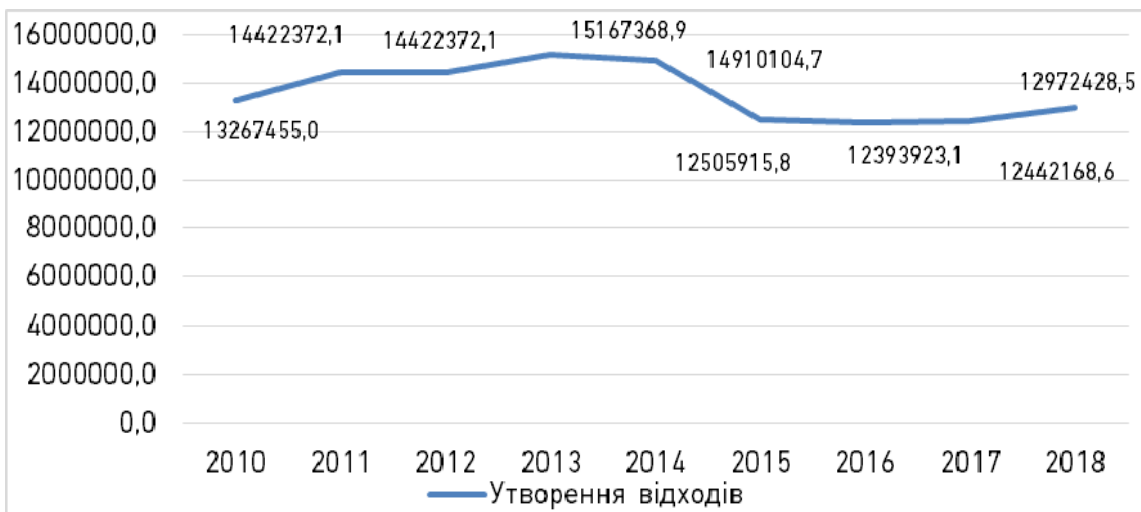
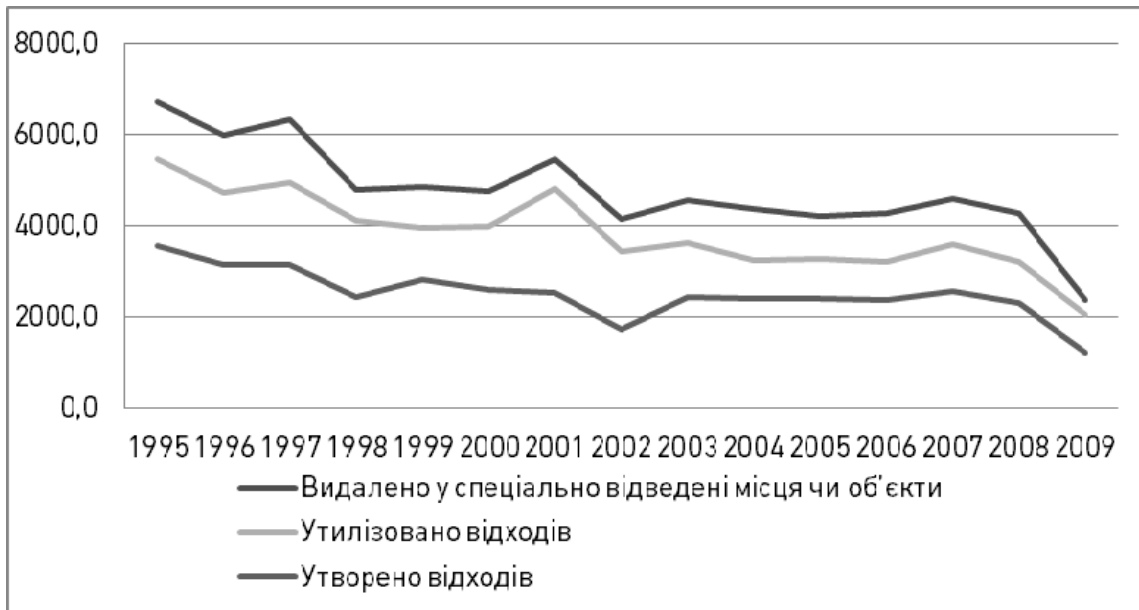

Рис. 2. Динаміка обсягів утворення відходів за останні роки в Україні, тис. т¹

¹Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (розрахунки автора за даними [2])

На рис. 3 і 4 наведено кількість утилізованих відходів.

¹Рис. 3. Динаміка утилізації відходів за 1995-2009 рр., тис. т

¹За 1995-2009рр. відображаються дані по відходах I-III класів небезпеки від економічної діяльності підприємств та організацій; з 2010р. – по відходах I-IV класів небезпеки, з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах (розрахунки автора за [2])

²Рис. 4. Динаміка утилізації відходів за 2010-2018 рр., тис. т

²Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (розрахунки автора за [2])

Таким чином, можна зробити висновок, що майже весь обсяг відходів, утворених за період 2010-2018 рр. накопичуються, незначна їх частина утилізується, видалається та спалюється (динаміку зазначених показників поводження з відходами в Україні наведено в табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка основних показників поводження з відходами, тис. т
(сформовано за даними [2])

Показник	Роки							
	1995	2000	2010	2014	2015	2016	2017	2018
Утворено	3562,9	2613,2	425914,2	355000,4	312267,6	295870,1	366054	352333,9
Відхилення відповідно до попереднього року								
абсолютне, тис. т	-	-949,7	423301	-70913,8	-42732,8	-16397,5	70183,9	-13720,1
відносне, %	-	-0,27	161,99	-0,17	-0,12	-0,05	0,24	-0,04
Утилізовано	1915,7	1376,2	145710,7	109280,1	92463,7	84630,3	100056,3	103658,1
Відхилення відповідно до попереднього року								
абсолютне, тис. т	-	-539,5	144334,5	-36430,6	-16816,4	-7833,4	15426	3601,8
відносне, %	-	-0,28	104,88	-0,25	-0,15	-0,08	0,18	0,04
Спалено	-	1058,6	944,7	1134,7	1106,1	1064,3	1028,6	
Відхилення відповідно до попереднього року								
абсолютне, тис. т	-	-	1058,6	-113,9	190	-28,6	-41,8	-35,7
відносне, %	-	-	-	-0,11	0,20	-0,03	-0,04	-0,03
Видалено	-	760,6	336952,2	203698,0	152295,0	157379,3	169801,6	12442168,6
Відхилення відповідно до попереднього року								
абсолютне, тис. т	-	-471,7	336191,6	-133254,2	-51403	5084,3	12422,3	12272367
відносне, %	-	-0,38	442,01	-0,40	-0,25	0,03	0,08	72,27
Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів	54841,0	26244,1	13267455,0	12205388,8	12505915,8	12393923,1	169523,8	12972428,5
Відхилення відповідно до попереднього року								
абсолютне, тис. т	-	-	13241210,9	-	300527,0	-	-12224399	12802904,7
відносне, %	-	-0,52	504,54	-0,08	0,02	-0,01	-0,99	75,52

У 2010 році обсяг утворених відходів збільшився на 423301 тис. тонн або на 161,99% порівняно з 2000 роком. В свою чергу,

спостерігається збільшення даного показника у 2017 році порівняно з 2016 роком на 70183,9 тис. тонн, та становить у 2018 році – 352333,9 тис. тонн. Однак, починаючи з 2014 року та відповідно до даних Державного комітету статистики, спостерігається зниження обсягів утворених відходів. Так, у 2014 році порівняно з 2010 роком, обсяг утворених відходів зменшився на 0,17%. Аналогічний показник у 2016 році досяг свого мінімуму за період 2000-2018 років та становив – 295870,1 тис. тонн. Таке зниження показника утворення відходів, а саме на 30,5% порівняно з 2010 роком, може бути викликано скороченням обсягів діяльності вітчизняних підприємств та економічною кризою, що торкнулася всіх сфер діяльності. Важливим є також те, що до даного показника не включаються дані тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції. Тому говорити про позитивну тенденцію зниження показника утворення відходів є недоцільним.

В свою чергу, обсяг утилізованих відходів у 2014-2018 рр. порівняно з 2010 роком значно знизився. Однак, починаючи з 2017 року, хоч і спостерігається незначне позитивне значення даного показника (у 2017 році порівняно з попереднім показник обсягу утилізованих відходів збільшився на 0,24%, у 2018 році порівняно з попереднім знову знизився на 0,04%), слід зазначити, що тенденція зниження даного показника має негативний характер. Якщо брати до уваги питому вагу утилізованих відходів у структурі утворених відходів за аналогічний період, то матимемо наступні дані: у 1995 році питома вага утилізованих відходів в структурі утворених відходів становить – 53,77%, в свою чергу даний показник у 2018 році відповідає значенню 29,42%. Зазначені дані дають підстави стверджувати, що незважаючи на те, що показник обсягу утилізованих відходів не включає дані тимчасово окупованої території та території зони проведення АТО, обсяг утилізованих відходів знизився на 24,35%, що свідчить про негативну тенденцію у сфері поводження з відходами.

Що стосується показника видалення відходів, то слід відзначити, що даний показник мав тенденцію до збільшення лише у 2018 році порівняно з 2010 роком. Натомість, найсуттєвіше зниження даного показника спостерігається у 2015 році. Показник видалених відходів у 2015 році є найнижчим за період 2000-2010 рр., а найбільший обсяг видалених відходів було зафіксовано у 2018 р.

Незважаючи на те, що динаміка наведених вище даних носить негативну тенденцію, така ж ситуація складається і з показником загального обсягу накопичених відходів. Так, зокрема, обсяг накопичених відходів починаючи з 2000 року і до 2018 року зріс на 493% та становив у 2018 році – 12972428,5 тис. тонн проти 26244,1 тис. тонн у 2000 році, однак, слід зауважити, що показник не включає дані тимчасово окупованої території та території зони проведення АТО, що унеможлиблює його достовірне порівняння.

Варто відмітити, що обсяги спалених відходів в Україні в структурі основних показників поводження з відходами є найнижчими. Це обумовлено функціонуванням в Україні лише двох сміттєспалювальних заводів.

Спираючись на проведений аналіз можна зробити висновок, що на даному етапі розвитку економіки існує гостра потреба у декаплінгу, тобто, у переході до інклюзивної та циркулярної економіки. Декаплінг – це здатність економіки зростати без відповідного збільшення використання енергії та ресурсів (межі джерел) та екологічного навантаження (межі поглинання) [12].

Як узагальнюючий індикатор ефективності використання матеріалів вживається або показник матеріальної продуктивності, або показник матеріалоємності продукції (обернена величина матеріальної продуктивності).

Матеріальна продуктивність вимірюється співвідношенням вартісних обсягів валової доданої вартості (ВДВ) промисловості або окремого виду економічної діяльності, абсолютних обсягів виробленої продукції та кількості використаних матеріалів (в розрізі окремих груп матеріальних ресурсів).

Серед країн ЄС лідерами за матеріальною продуктивністю ВВП є Великобританія та Нідерланди (третє та четверте місця у 2011 р.). Також вони посідають перше та друге місця за обсягами спожитих економічною діяльністю матеріалів у розрахунку на душу населення. Крім того, за швидкістю росту матеріальної продуктивності серед п'ятірки кращих країн лідером є Великобританія.

В Україні оцінити показники матеріалоспоживання в натуральних величинах достатньо важко. Автором було розраховано річні показники видобутку мінеральних ресурсів на душу населення (рис. 5).

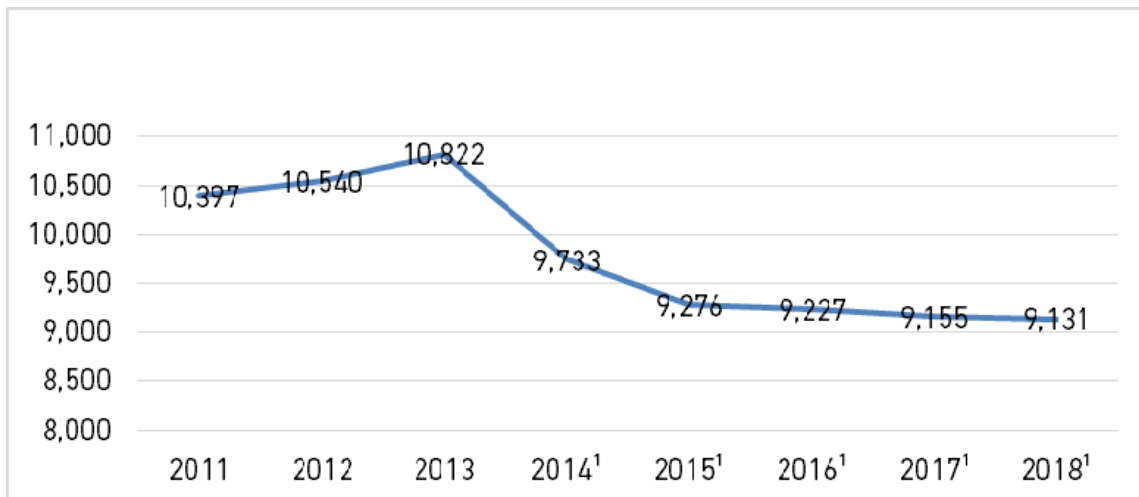

Рис. 5. Динаміка видобутку мінеральних ресурсів на одну особу населення України за 2011-2018 рр., (тонн на одну особу)
(розрахунки автора за даними [2])

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (розрахунки автора за даними [2])

У середньому кожного року останнього десятиріччя видобувалось приблизно 9 т на одну особу. Якщо врахувати, що зовнішній торговельний баланс – негативний, і Україна є великим імпортером природних мінеральних, в першу чергу енергетичних (газ, нафта, вугілля) ресурсів, можна зробити припущення, що споживання (а також і переробка) мінеральних ресурсів в нашій країні є вищою за рівень видобутку. Проте цей показник залишається нижчим, ніж у країнах ЄС, де він тримається на рівні 13 т/особа/рік. Безперечно актуальним дослідницьким завданням є розрахунок споживання матеріальних ресурсів для України та її регіонів на основі існуючої статистики.

На сайті статистичної служби ЄС – Eurostat [3], у підрозділі «Стале споживання та виробництво» розділу «Індикатори сталого розвитку», ключовим показником визначено продуктивність використання ресурсів (resource productivity), що визначається як співвідношення ВВП до споживання матеріальних ресурсів (EUR per kg). Як зазначалось, показник споживання матеріальних ресурсів для України визначити достатньо важко, тому пропонується аналог даного індикатору – співвідношення ВВП та видобутку мінеральних ресурсів (грн/кг).

Для більшої об'єктивності даних динамічний ряд показників ВВП слід перевести у постійні ціни одного із періодів (2011 р.). Ресурсопродуктивність є індикатором відносного розмежування. Високий рівень ресурсопродуктивності може бути досягнутий лише за високих рівнів використання ресурсів. На рисунку 6 представлено

результати розрахунків. Показники ВВП представлені у постійних цінах 2011 року. Ресурсопродуктивність України впродовж останнього десятиріччя досить істотно зросла практично у 3 рази. Причому якщо порівнювати із значенням ресурсопродуктивності за 2003-2010 рр. то коливання дуже значні.

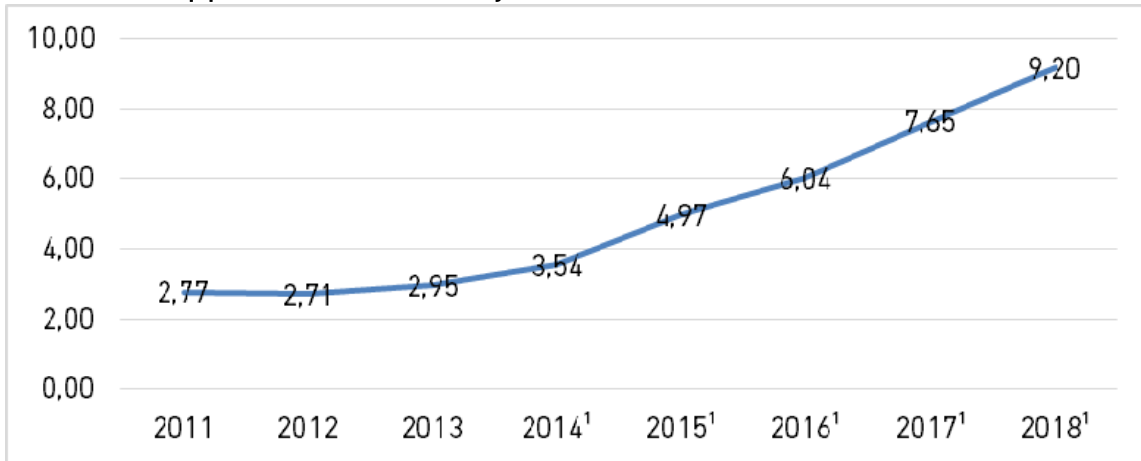

Рис. 6. Ресурсопродуктивність України за 2011-2018 рр., грн/кг

¹Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (розрахунки автора за даними [2])

Отже, можна зробити висновок, що за останнє десятиріччя розмежування економічного зростання та використання мінеральних ресурсів а відповідно й ресурсопродуктивність в Україні сильно змінилась. Аналіз показників виявив як зростання економічної складової, так і зростання навантаження на навколишнє середовище (рис. 7).

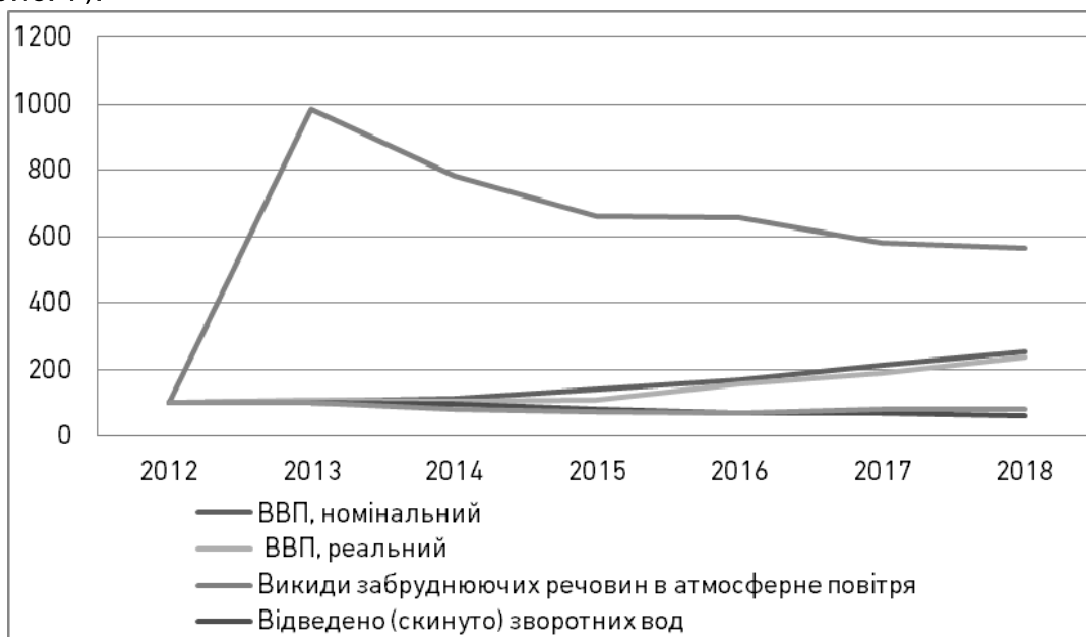

Рис. 7. Лінії трендів за основними показниками декаплінг-фактора (2012 рік = 100%) (розрахунки автора за даними [2])

Показник мав позитивне значення, окрім 2016 і 2017 рр., тому доцільно ставити питання про наявність лише незначного відносного декаплінгу. Вищезазначений аналіз надає підстави стверджувати, що в Україні склалась нераціональна система природокористування й управління соціально-економічним розвитком держави, яка є в цілому неефективною та екологічно небезпечною.

Проведені розрахунки свідчать про посилення в окремі роки негативних проявів як у національній економіці, так і екологічній сфері. Стає очевидною необхідність виваженої державної політики, спрямованої на забезпечення в Україні збалансованого розвитку її економічної та екологічної складових.

Відтак, для досягнення ефекту декаплінгу необхідно сконцентрувати увагу як на обсягах використання ресурсів, пов'язаних з економічною діяльністю, так і впливі на навколишнє природне середовище.

Висновки з проведеного дослідження. Основними заходами, які пропонуються для підвищення ресурсної ефективності української економіки, є розроблення Концепції та Плану дій щодо державної політики розвитку засад «зеленої» економіки в Україні, визначення в цих документах цілей і важелів стимулювання економії матеріальних ресурсів бізнесом і населенням, упровадження сучасних бізнес-моделей та екоінновацій, нарощування відповідного кадрового потенціалу шляхом оптимізації програм вищої освіти, економічного стимулювання навчання фахівців.

Крім того, у 2020 р. потрібно прийняти урядовим рішенням концепцію та стратегію впровадження в Україні більш чистого виробництва, розроблення яких передбачене Законом України про основні засади (Стратегію) екологічної політики від 2010 р.

Серед фіскальних і цінових стимулів, що пропонуються для України:

- більш високі та справедливі ціни на природні ресурси;
- перехід від оподаткування доходів з оплати праці до оподаткування використаних ресурсів та завданого екологічного збитку;
- запровадження політики державних закупівель продукції з високою часткою повторно використаних матеріалів і відновлювальних джерел енергії;
- диференціація плати за утилізацію відходів, визначення ієрархії відходів, установлення ціни на утилізацію відходів залежно від цієї ієрархії;

– перегляд принципів формування державного замовлення на наукову та науково-технічну діяльність з урахуванням пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у сфері ресурсозбереження, що визначено відповідними законами та постановами Кабінету Міністрів України [11].

Запровадження принципів циркулярної економіки поряд із модернізацією виробництва забезпечить українській економіці подвійні вигоди. По-перше, при повторному використанні вже одноразово спожитих ресурсів підприємство економить на їх закупці та зменшує залежність від постачальників, при цьому вартість компанії зростає, а витрати на виробництво та утилізацію відходів можуть значно скоротитися. По-друге, це зменшує навантаження на навколишнє середовище, вирішує проблему утилізації відходів та зберігає ресурсний потенціал країни. Слід зазначити, що перехід до циркулярної моделі економіки матиме і соціальний ефект, адже зменшення шкідливих наслідків забруднення навколишнього середовища, що спричинене лінійною економікою з її значними обсягами відходів та темпами використання ресурсів, призведе до скорочення темпів забруднення повітря, питної води тощо, що є по суті запорукою людського розвитку.

В контексті реалізації циркулярної економіки, держава в межах державно-приватного партнерства, повинна використовувати економічні інструменти стимулювання бізнес структур щодо інвестування в розвиток таких проектів. Адже, побудова бізнесу на засадах циркулярної економіки є своєрідним механізмом розбудови національної економіки.

1. Netherlands Green Plan URL: <http://www.rri.org/green-plans-netherlands.php>. (дата звернення: 15.01.2020). **2.** Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/img/ua/title.gif>. (дата звернення: 15.01.2020). **3.** Статистическая служба Европейского союза. URL: <https://ru.nencom.com/spravochnik/organizacii/eurostat>. (дата звернення: 15.01.2020). **4.** Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / В. М. Андерсон, Н. М. Андрєєва, О. М. Алимов та ін. ; за ред. д.е.н., проф. Є. В. Хлобистова. Сімферополь : ИТ «АРИАЛ», 2011. 589 с. **5.** Nguyen H., Stuchtey M., Zils M. Remaking the industrial economy. McKinsey Quaterly, February 2014. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/> (дата звернення: 15.01.2020). **6.** Williams P. T. Waste Treatment and Disposal. Chichester, John Wiley & Sons, 2005. 383 p. **7.** Данилишин Б. Ефект декаплінгу як фактор взаємозв'язку між економічним зростанням і тиском на довкілля. *Вісник НАН України*. 2008. № 5. С. 12–18. **8.** Міщенко В. С. Проблеми імплементації європейського законодавства у сфері поводження з відходами.

Сотрудничесто для решения проблемы отходов : материалы 4-й международной конференции (31 января – 1 февраля 2007 г., г. Харьков, Украина). Харьков, 2007. С. 21–24. **9.** Масікевич Ю. Г., Шестопапов О. В., Негадайло А. А Теорія систем в екології. Суми : Сумський державний університет, 2015. 330 с. **10.** Михайленко В. Звалища – виклик сталому розвитку. *Віче* : журнал Верховної Ради. 2008. URL: <http://www.viche.info/journal/1052/> (дата звернення: 10.11.2019). **11.** Мусіна Л. А., Кваша Т. К. Дослідження впливу ресурсоефективності на економічний розвиток в країнах – лідерах «зеленої» модернізації. *Проблеми економіки*. № 4, 2014. **12.** Декаплінг між використанням природних ресурсів і впливом на навколишнє середовище та економічним зростанням : звіт Міжнародної Ресурсної Панелі ЮНЕП. 2011 р.

REFERENCES:

1. Netherlands Green Plan URL: <http://www.rri.org/green-plans-netherlands.php>. (data zvernennia: 15.01.2020). **2.** Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/img/ua/title.gif>. (data zvernennia: 15.01.2020). **3.** Statystycheskaia sluzhba Evropeiskoho soiuza. URL: <https://ru.nencom.com/spravochnik/organizacii/eurostat>. (data zvernennia: 15.01.2020). **4.** Stalyi rozvytok ta ekolohichna bezpeka suspilstva: teoriia, metodolohii, praktyka / V. M. Anderson, N. M. Andrieieva, O. M. Alymov ta in. ; za red. d.e.n., prof. Ye. V. Khlobystova. Simferopol : YT «ARYAL», 2011. 589 s. **5.** Nguyen H., Stuchtey M., Zils M. Remaking the industrial economy. McKinsey Quaterly, February 2014. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/> (data zvernennia: 15.01.2020). **6.** Williams P. T. Waste Treatment and Disposal. Chichester, John Wiley & Sons, 2005. 383 p. **7.** Danylyshyn B. Efekt dekaplinhu yak faktor vzaiemozviazku mizh ekonomichnym zrostanniam i tyskom na dovkillia. *Visnyk NAN Ukrainy*. 2008. № 5. S. 12–18. **8.** Mishchenko V. S. Problemy implementatsii yevropeiskoho zakonodavctva u sferi povodzhennia z vidkhodamy. *Sotrudnichesto dlia resheniia problemy otkhodov* : materialy 4-i mezhdunarodnoi konferentsii (31 yanvaria – 1 fevralia 2007 h., h. Kharkov, Ukrayna). Kharkov, 2007. S. 21–24. **9.** Masikevych Yu. H., Shestopalov O. V., Nehadailo A. A Teoriia system v ekolohii. Sumy : Sumskiy derzhavnyi universytet, 2015. 330 s. **10.** Mykhailenko V. Zvalyshcha – vyklyk stalomu rozvytku. *Viche* : zhurnal Verkhovnoi Rady. 2008. URL: <http://www.viche.info/journal/1052/> (data zvernennia: 10.11.2019). **11.** Musina L. A., Kvasha T. K. Doslidzhennia vplyvu resursoefektyvnosti na ekonomichni rozvytok v krainakh – liderakh «zelenoi» modernizatsii. *Problemy ekonomiky*. № 4, 2014. **12.** Dekaplinh mizh vykorystanniam pryrodnykh resursiv i vplyvom na navkolyshnie seredovyshche ta ekonomichnym zrostanniam : zvit Mizhnarodnoi Resursnoi Paneli YuNEP. 2011 r.

**Podlevska O. M., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,
Podlevskiy A. A., Candidate of Economics (Ph.D.) (National University of
Water and Environmental Engineering, Rivne)**

CIRCULAR ECONOMY IN THE ECONOMIC SYSTEM OF UKRAINE: ITS STATE AND PROSPECTS

The article summarizes the definitions of circular economy and decapling, analyzes the role of green economy development in solving urgent problems of depletion of non-renewable natural resources, the using of environmentally hazardous resources and technologies in order to reduce the risk for further economic, environmental and social development through the study of dynamics. Studies have shown that the current situation regarding waste volumes in Ukraine is critical, as about 1.25% of the country's territory is occupied by landfills. The main trends of waste management indicators in recent years in Ukraine, which include in addition to the formation of their disposal, incineration and disposal in specially designated areas, are analyzed.

This led to the conclusion that at this stage of economic development there is an urgent need for decapiling, that is, in the transition to an inclusive and circular economy. Decapling is the ability of an economy to grow without a corresponding increase in energy and resource use (source boundaries) and environmental load (absorption limits). Factors for the growth of GDP resource productivity and their relation to the policy of greening the economy for Ukraine were also conducted. It is revealed that in Ukraine there is an irrational system of nature management and management of the socio-economic development of the country, which is generally inefficient and environmentally dangerous.

Calculations indicate strengthening in some years negative manifestations in the national economy and environmental field. It becomes obvious need for a balanced state policy aimed at ensuring balanced development of Ukraine in its economic and environmental components. A number of measures have been proposed to implement the circular economy strategy, including incentives for resource conservation, including fairer prices for natural resources, differentiated payment for waste disposal, changes in tax and public procurement policies to promote resource efficiency and eco-innovation.

Keywords: circular economy; green economy; resource decapling; environment; development.

Подлевская О. М., к.э.н., доцент, Подлевский А. А., к.э.н.
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ: ЕЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье проанализированы основные тенденции показателей обращения с отходами за последние годы в Украине, к которым относится кроме образования еще и показатели их утилизации, сжигания и удаления в специально отведенных местах. Это позволило сделать вывод, что на данном этапе развития экономики существует острая потребность в декарпинг, то есть, в переходе к инклюзивному и циркулярной экономики. Было проведено также исследование факторов роста ресурсной производительности ВВП и их связь с политикой экологизации экономики для Украины. Установлено, что в Украине сложилась нерациональная система природопользования и управления социально-экономическим развитием государства, которое является в целом неэффективной и экологически опасной. Предложен ряд мер по реализации стратегии циркулярной экономики, в частности стимулы для ресурсосбережения, включая более справедливые цены на природные ресурсы, дифференцированную плату за утилизацию отходов, изменения в политике налогов и государственных закупок в сторону содействия ресурсной эффективности и екоинновациям.

***Ключевые слова:* циркулярная экономика; зеленая экономика; ресурсный декарпинг; окружающая природная среда; развитие.**
